

Sygn. akt I CK 735/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian

w sprawie z powództwa U. O.

przeciwko "S.(...)" Spółce z o.o. w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 15 kwietnia 2005 r., kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 28 maja 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

I. Zmienia zaskarżony wyrok i wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 2 lipca 2003 r., sygn. akt XVI GC (...) w ten sposób, że zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 394,52 (trzysta dziewięćdziesiąt cztery 52/100) zł i oddala powództwo w pozostałym zakresie;

II. Zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 8 000 (osiem tysięcy) zł tytułem zwrotu kosztów procesu za wszystkie instancje.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego „S.(...)” Spółki z o. o. w W. na rzecz powódki U. O. kwotę 31.232,88 zł jako należność główną oraz kwotę 1.2232,88

odpowiadającą skapitalizowanym odsetkom za opóźnienie. Strona powodowa wywodziła swoje roszczenie z umowy cesji; pozwana Spółka domagała się oddalenia powództwa i powoływała się na fakt ważnego złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego. Wyrok Sądu Okręgowego zapadł na podstawie następującego stanu faktycznego.

W dniu 9 lipca nie występująca w sporze Spółka z o. o. „M.(...)” (cedent) zawarła z powódką (cesjonariuszem) umowę obejmującą cesję wierzytelności, przysługującej zbywcy wobec strony pozwanej (wierzytelność w wysokości 103,740 zł). W dniu 9 lipca 2002 r. powódka zawiadomiła zarząd pozwanej Spółki o dokonanych przelewach i wezwała tę Spółkę do zapłaty kwoty 100.000 zł (pismo z dnia 10 lipca 2002 r.). Przed otrzymaniem tego zawiadomienia pozwana zapłaciła zbywcy wierzytelności kwotę 73 740 zł. W skierowanym do powódki piśmie z dnia 10 lipca 2002 r. prezes zarządu „M.(...)” Spółki z o. o. (cedenta) K. B. poinformował powódkę, iż na podstawie art. 208 ksh wszelkie decyzje dotyczące rozporządzania należnościami zbywcy muszą zapadać w formie uchwały członków zarządu. W dniu 16 lipca 2002 r. pozwana wniosła o złożenie przedmiotu świadczenia (kwoty 30 000 zł) do depozytu sądowego. Sąd Rejonowy zezwolił na takie złożenie (postanowienie z dnia 11 grudnia 2002 r.). Wpłata do depozytu nastąpiła w dniu 16 lipca 2002 r.

W ocenie Sądu Okręgowego, pozwana – po otrzymaniu pisma „M.(...)” Sp. z o. o. z dnia 10 lipca 2002 r., podpisanego przez K. B. – mogła powziąć wątpliwość odnośnie do uprawnienia powoda (cesjonariusza) do dochodzenia świadczenia. Dlatego mogła wystąpić z wnioskiem o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego w celu eliminacji opóźnienia w spełnieniu świadczenia. Cesja była jednak, wbrew stanowisku pozwanej Spółki, w pełni skuteczna. Podniesione przez Prezesa K. B. zastrzeżenia dotyczące skuteczności cesji okazały się nieuzasadnione, a po przedstawieniu tych zastrzeżeń cedent w ogóle nie dochodził należności od strony pozwanej. Złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego nie powodowało w rezultacie wygaśnięcia zobowiązania.

Apelacja strony pozwanej została częściowo uwzględniona. Sąd Apelacyjny obniżył zasądzoną kwotę do kwoty 30.394,52 zł, a w pozostałym zakresie powództwo i apelację oddalił. Sąd ten uznał, że istniały podstawy do złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego (art. 467 pkt 3 k.c.) Jednakże nie wykluczało to możliwości zasądzenia od strony pozwanej dochodzonego roszczenia. W związku z treścią postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 11 grudnia 2002 r., w którym

stwierdzono m.in. to, że Sąd wyda depozyt wierzycieli, o ile ten wykaże swoje uprawnienie, uprawniony mógłby to uczynić jedynie w wyniku przedłożenia wyroku zasądzającego świadczenie. Skoro złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego było ważne, wierzyciel nie może domagać się odsetek od należności głównej od daty tego złożenia. Pozwany mógł zatem pozostawać w opóźnieniu w okresie od dnia 22 czerwca 2002 r. (termin spełnienia świadczenia) do dnia 15 lipca 2002 r. Kwota skapitalizowanych odsetek za okres opóźnienia wynosiła 394,52 zł.

W kasacji strony pozwanej podniesiono zarzut naruszenia art. 470 k.c. w wyniku jego błędnej wykładni. W ocenie skarżącego, złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego w postaci kwoty 30.000 zł spowodowało zwolnienie pozwanego z obowiązku świadczenia wobec wierzyciela (cesjonariusza). Skarżący wnosił o uwzględnienie tego faktu w wyroku w brzmieniu odpowiednio zaproponowanym w kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 470 k.c., ważne złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego ma takie same skutki jak spełnienie świadczenia. W literaturze i orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane już zostało stanowisko, zgodnie z którym formuła „ważnego złożenia” obejmuje przynajmniej dwa elementy. Po pierwsze, musi występować wskazana w ustawie przyczyna upoważniająca dłużnika do złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu. Po wtóre, świadczenie dłużnika (którego „przedmiot” składany jest do depozytu sądowego, art. 467 k.c.) musi być zgodne z treścią zobowiązania (art. 354 § 1 k.c.); por. np. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2004 r. IV CK 237/03 (nie opublik.), postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 1970 r., II CR 159/70, OSNC 1970, z. 11, poz. 209. Jeżeli wspomniane elementy występują łącznie, złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego wywołuje takie same skutki prawne jak spełnienie świadczenia wprost wierzycielowi.

W rozpoznawanej sprawie przyczyną złożenia przedmiotu świadczenia (sumy 30.000 zł) do depozytu sądowego przez stronę pozwaną (dłużnika) były okoliczności przewidziane w art. 467 pkt 3 k.c., tj. spór co do tego, kto jest wierzycielem pozwanego: nabywca wierzytelności (cesjonariusz) czy jej zbywca (cedent). Sąd Apelacyjny nie miał wątpliwości co do tego, że w świetle pism otrzymanych przez pozwaną Spółkę od cesjonariusza i cedenta (w krótkim czasie po dokonaniu cesji), pozwana mogła powziąć uzasadnione wątpliwości odnośnie do przymiotu wierzyciela. W związku z tym, że

będąca przedmiotem cesji wierzytelność pieniężna była już wymagalna, a suma pieniężna złożona do depozytu sądowego odpowiadała treści istniejącego zobowiązania pozwanego dłużnika, Sąd Apelacyjny uznał, że złożenie do depozytu sądowego było „ważne” w rozumieniu art. 470 k.c. Już taka konstatacja uzasadniała wniosek, że – skoro cesja okazała się skuteczna – zobowiązanie dłużnika wobec cesjonariusza wygasło z chwilą złożenia przedmiotu świadczenia (sumy pieniężnej) do depozytu sądowego, tj. w dniu 16 lipca 2002 r.

Mimo złożenia przedmiotu świadczenie do depozytu sądowego, wierzyciel (cesjonariusz) domagał się zasądzenia od pozwanego dłużnika kwoty odpowiadającej sumie złożonej do depozytu i Sąd Apelacyjny (podobnie jak Sąd pierwszej instancji) zasądził dochodzoną należność. W ocenie Sądu Apelacyjnego, wydanie depozytu wierzycielowi (cesjonariuszowi) mogło nastąpić – w związku z treścią postanowienia o zezwoleniu na złożenie do depozytu – jedynie w wyniku „przedłożenia prawomocnego wyroku zapadłego w sprawie z powództwa wierzyciela o świadczenie, zasądzającego to świadczenie”.

Stanowisko Sądu drugiej instancji nie może być uznane za uzasadnione. Jeżeli bowiem Sąd ten wcześniej trafnie stwierdził, że nastąpiło „ważne” złożenie do depozytu sądowego (w rozumieniu art. 470 k.c.), to następują skutki prawne wykonania zobowiązania i to od daty złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego. Skoro zatem zobowiązanie wygasło w znaczeniu materialnoprawnym, to brak w ogóle podstaw do wydania rozstrzygnięcia uwzględniającego żądanie powoda (cesjonariusza). W wyniku złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego zobowiązanie łączące cesjonariusza z dłużnikiem (pozwanym) skutecznie wygasło. W związku z tym cel procesu o spełnienie świadczenia nie może być sprowadzony jedynie do potrzeby uzyskania przez powoda (cesjonariusza) odpowiedniego wyroku zasądzającego, legitymującego do odbioru świadczenia z depozytu sądowego. Jeżeli bowiem dłużnik złożył ważne przedmiot świadczenia do depozytu sądowego (art. 470 k.c.), to nie może być uwzględnione powództwo wierzyciela wytoczone przeciwko temu dłużnikowi o zasądzenie kwoty pieniężnej odpowiadającej kwocie złożonej do depozytu z tym tylko uzasadnieniem, że wyrok zasądzający legitymować ma wierzyciela do odbioru świadczenia z depozytu sądowego.

W związku ze złożeniem przez dłużnika przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego i kwestionowaniem ważności takiego złożenia przez wierzyciela (w świetle art. 470 k.c.), możliwe byłoby wystąpienie z procesem o ustalenie takiej ważności (por.

np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2004 r. IV CK 237/03, nie opublik.). Jeżeli w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny inspirował się powołaną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1951 r., C 27/51 (Zbiór Orzeczeń SN 1951, z. 3 poz. 62, s. 269 – 273), to należy zauważyć, że uchwała ta dotyczy sytuacji, w której powstał spór co do tego, kto jest wierzycielem i podmioty pretendujące do uzyskania takiego statusu prawnego toczą postępowanie (spór) między sobą. W uchwale tej bowiem wyraźnie stwierdzono, że wierzyciel musi wylegitymować się przed sądem, który decyduje o wydaniu depozytu, tj. wykazać swoje prawo do otrzymania depozytu, ale wykazać to uprawnienie mógłby tylko wyrokiem prawomocnym zapadłym postępowaniu rozstrzygającym spór tego wierzyciela z pozostałymi osobami zgłaszającymi pretensję do otrzymania depozytu i przyznającym temu wierzycielowi prawo do otrzymania depozytu (uzasadnienie, s. 272). Tymczasem w niniejszym procesie wierzyciel (cesjonariusz) wystąpił wobec dłużnika (pozwanego) o zasądzenie kwoty złożonej – jak się okazało - skutecznie do depozytu sądowego niebawem po dokonaniu cesji wierzytelności. Ważne złożenie przedmiotu świadczenia przez pozwaną Spółkę (art. 470 k.c.) wyłączało – jak wspomniano – w ogóle możliwość wydania wyroku zasądzającego w zakresie kwoty złożonej do depozytu. Niniejszy proces nie jest zatem właściwym instrumentem prawnym do uzyskania przez wierzyciela (cesjonariusza) depozytu sądowego.

Należało zatem uznać za trafny zarzut naruszenia art. 470 k.c., skoro Sąd Apelacyjny nie wyciągnął właściwych wniosków z prawno-materialnego uregulowania przewidzianego w tym przepisie i oddalił apelację strony pozwanej od wyroku Sądu pierwszej instancji zasądzającego dochodzoną należność. W związku z tym należało zmienić zaskarżony wyrok oraz wyrok Sądu Okręgowego i oddalić powództwo o zasądzenie kwoty pieniężnej odpowiadającej sumie złożonej przez pozwanego do depozytu sądowego (art. 393¹⁵ k.p.c.). Uzasadniona była natomiast należność powoda za czas opóźnienia pozwanego z zapłatą scedowanej wierzytelności pieniężnej. O kosztach postępowania za wszystkie instancje rozstrzygnięto stosownie do art. 98 k.p.c. i art. 108 k.p.c.